

IVF

1) שו"ת ציץ אליעזר חלק טו סימן מה

א) ראשית דבר, זאת לדעת כי גם בהזרעה מלאכותית משכבת זרע של הבעל אל תוך רחמה של האשה, שהוא קיל בהרבה מבחינת ההלכה מהפרייה מלאכותית מחוץ לרחם נשוא - דיונו, בכל זאת רבו גם רבו בה בספרות ההלכה חילוקי שיטות ודיעות, ישנם אוסרים לגמרי את הפעולה מכמה בחינות וחששות ענייניות ועובדתיות, ישנם מתירים אותה עם התנאות כמה הגבלות, וישנם מתירים אותה לגמרי, כפי שהארכתי בבירורן והבהרתן של השיטות בזה בספרי שו"ת ציץ אליעזר חלק ט' סימן נ"א שער ד', ועל פי זה העלתי להלכה, כפי שגם סכמתי בסיכומים שם סעיפים י"ז י"ח כי כ"א בכזאת, (א) כל עוד שיש תקוה שהזוג יוכל להבנות כדרך כל הארץ אין למהר להתיר זאת, ויש לחזר לעשות כל טצדקי בדרכי ההלכה והרפואה לקיום ההזרעה בדרך הטבעית טרם שיגיעו למסקנא להוראות היתר על הזרעה מלאכותית. (ב) אם כבר עברו עשר שנים מנשואי הזוג, או שהתברר כבר לחלוטין על ידי קביעה של רופאים נאמנים שלא תוכל האשה בשום פנים להרות מבעלה בדרך הטבעית, אזי בין המתירים אז את ההזרעה המלאכותית נחלקו הזדעקות ביניהם באיזה צורה להתיר זאת, וכדלהלן, (א) ישנם המתירים את הביצוע רק בימי טהרתה של האשה, ויש מקום להתיר אפילו אם זה סמוך לוסתה, (ב) ישנם מתירים הביצוע גם בימי ליבונה לאחר שתטבול ותצא מדין נדה דאורייתא, (ג) וקצתם מתירים לבצע זאת אפילו בימי נדתה, (ג) במקרה של הוראת היתר יש להשגיח בשבע עינים שלא יערבו חלילה בזרע הבעל גם זרע של איש אחר, דאחרת עלולה הקערה להתהפך על פיה ולגרום לזוג חורבן במקום בנין. . .

ג) וזאת שנית, בספרי שו"ת צ"א ח"ט שם התייחסתי לבעיה אם האיש מקיים מצות פריה וריבה בהזרעה מלאכותית (בספרי שם אני קורא זאת בשם הפרייה - מלאכותית, אבל הנכון לקרוא את המדובר שם בשם הזרעה מלאכותית, בהיות והפרייה מלאכותית אנו קוראים בכאן כשהפרייה נעשית במבחנה), והבאתי כמה שיטות פוסקים שחלוקים בדעתם בזה, ואחרי הבירור סכמתי בסעיפים ז' ו' בסיכומי שם בכזאת: (א) יש אומרים שמתייחס הנולד אל נותן הזרע והוא נחשב כבנו לכל דבר. (ב) יש אומרים שרק לחומרא אמרינן שמתייחס אליו ולא לקולא, (ג) ויש אומרים שאפילו הוא כבנו לכל דבר מכל מקום לא מקיים על ידי כן מצות פריה וריבה, (ד) וישנם החולקים על כל הנז' וסוברים שבן כזה איננו מתייחס אחר נותן הזרע כלל יעו"ש. . .

ה) שלישית, כאשר כבר הזכרתי בדברי, הפרייה מלאכותית - במבחנה חמורה פי כמה מהזרעה מלאכותית אל רחם האשה גם מבחינה עובדתית, והוא זה! בשלמא בהזרעה מלאכותית היכא שהביצוע של ההזרקה אל תוך רחמה של האשה נעשית מיד ובסמוך להוצאת הזרע מהבעל אפשר עוד בעינא פקחא לשמור ולהשגיח שלא יערבו בזרע זה של הבעל גם זרע של גבר זר, וכן שלא יקחו שארית - מזרע זה כדי להזריק לאשה אחרת. אבל בהפרייה מלאכותית אל תוך מבחנה אין כמעט כל אפשרות כזאת של השגחה כנז', דהרי לאחר שהזרע והביצית של בני הזוג מוצאים מהם, המה נלקחים כדי לתתם אל תוך מבחנה, ושלא ישלחו את בני הזוג לביתם, והמה נהיים בהעלם דבר מהם ונתונים נתונים המה בידי המומחים המטפלים, ומובאים אל המעבדה אשר נמצאים שם עוד הרבה מבחנות, ולפי התור והיכולת מכניסים אותם במחנה, וגם שם במבחנה נשארים המה מספר ימים או שבוע ויותר עד שהביצית תעבור במבחנה מספר שלבי התחלקות, ורק לאחר מיכן מגיע התור להשתיל אותם אל תוך רחמה של האשה, ואם כן נעלה מכל ספק שבמצב כזה לפנינו בקעה פתוחה ושדה פרוצה, פירצה הקוראת לגנב. . .

ו) לאור כל האמור בדברינו עד כה נלענ"ד להלכה דאין להתיר בשום פנים את ההפרייה המלאכותית במבחנה. והנני בכובד רב ובברכת גמח"ט אליעזר יהודה וולדינברג.

2) שו"ת יביע אומר חלק ח - אבן העזר סימן כא

ב"ה. י"א מנחם - אב תשל"ח לפ"ק. נשאלתי אודות זוג נשוי זה שנים רבות, והם חשוכי בנים ולא זכו להבנות כלל. וקבעו הרופאים כי אי אפשר בשום פנים שהאשה תוכל להכנס להריון באורח נורמלי, מפני שהחוצרות שלה סתומות ואין הזרע של הבעל יכול לחדור אל הביצית של האשה להפרותה, ולכן לדעתם אין תקנה אלא על ידי נטילת ביצית מן האשה ע"י ניתוח קל, ומניחים אותה במבחנה, ואחר טיפול במעבדה, מפריים אותה בזרעו של הבעל, ולאחר מכן משתילים אותה ברחם האשה, ואחר תקופת ההריון יולדת. והשאלה נשאלת האם הבן הזה מתייחס אחר אביו לכל דבר, והאם הדבר מותר כשהרופאים

קובעים שאין שום אפשרות כלל לזוג להבנות בדרך אחרת? ולרוב הטירדות אשיב בקצרה. . .

ז) מסקנא דדינא לגבי תינוק מבחנה שנראה שדינו שוה למה שהתירו האחרונים להתיר הזרקת זרע הבעל לרחם האשה, כשאי אפשר בשום פנים לאשה להכנס להריון באופן אחר, כדרך כל הארץ. וצריך להשיג מאד שלא יוחלף זרע הבעל בזרע של איש אחר, ומה טוב שיהיה הדבר על ידי שני רופאים דתיים בהשגחה מלאה משעת הוצאת הזרע עד הכנסתו לתוך הרחם. וראיתי למי שכתב לחלק ולאסור בנ"ד, ולא מצאתי יסוד נכון לחלק בזה. ואח"כ שמעתי שכן התירו כמה גדולים בדורינו. והש"ת יאיר עינינו בתוה"ק אמן.

3) נשמת אברהם ח"ג ס"ק ה'

שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א שהוא מתיר טיפול ב-IVF בתנאי שיש השגחה מלאה אך רק מביצית זרע של הזוג. אולם אסור להשתמש בתרומת ביצית מאשה זרה כי אין הבדל בין ביצית מאשה אחרת לזרע מאיש אחר. ושמעתי מהגרש"ז אויערבאך זצ"ל שאין שום חיוב בזוג חשוך-ילדים לעבור טיפול ב-IVF כדי לקיים מצות פרו ורבו.

4) שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן מז

ומסופק כב' לפ"ז בענין תינוק המבחנה, אשר כידוע פורסם מרופאים מומחים, לזוג אשר תחילת קליטת הזרע לא היתה אפשרית ביניהם ועשו תחילת הקליטה בחוץ (באופן שיהי' מותר עפ"י הלכה) בתנאי המבחנה, ואח"כ הוכנסו בהקלטת התאים חזרה לגוף האם, והשאלה אם בתנאים מוקדמים אלה יש צורך לחלל שבת כדי להמשיך התפתחותם אם מותר והספק בזה אם גם בכה"ג אמר הבה"ג דמחללין על העוברין, ומטעם שישמור שבתות הרבה, וכסברתו דגם לפני מ' יום אע"פ דכמיא בעלמא נחשב מכ"מ מחללין, וכמבואר ברמב"ן ור"ן לדעת בה"ג, או דלמא דוקא שכבר הם בגוף האם, אע"פ שעדיין לפני מ' יום וכו' משא"כ הכא עדין חסר מעשה להביא לגוף האם אתו"ד מעל" והאריך קצת. לדעתי ברור דגם לבה"ג אסור לחלל שבת בזה, דע"כ לא התיר בה"ג לחלל שבת על העוברין אפילו לפני מ' יום אע"ג דמיא בעלמא הוא אלא בעובר תוך מעי האם, דאע"ג דטעם וחי בהם עדין ליכא, מכ"מ הא דפסקינן עליו שמוותר לחלל שבת גם זה נבנה על היסוד שיהיו עכ"פ אח"כ בני קיימא ע"י שרוב ולדות בני קיימא הם ורק מיעוט מפילות וכיבמות ל"ו ושם קי"ט, הרי דהרוב מברר לנו שיהי' בן מצות וס"ל לבה"ג דנהי וחי בהם עכשיו ליכא דעדין אינו בגדר זה, וגם ישראל אינו מצווה על העוברין מכ"מ כיון דנתברר מדין רוב שיהי' בן מצוות גם לחלל עליו שבת מותר.

5) נשמת אברהם ח"ג ד' ל'

הרב זלמן נחמיה גולדברג שליט"א דן בשאלה מי נחשבת לאם הנולד, הראשונה או השנייה או שתיהן נחשבות לאם הנולד. ונ"מ להרבה דיני תורה, אם הולד אסור באחותו מאם הראשונה או שאסור באחותו מאם השנייה או שאסור באחותו משתי האמהות. וכן יש לשאול אמו אם יורש הולד. וכן יש לדון אם הראשונה היתה ישראלית והשנייה נכרית או להיפך, אם הולד דינו כישראל או כנכרי. וכן אם הראשונה היתה מפסולי קהל כממזרת וכדומה והשנייה כשרה או להיפך, מה דין הולד לענין היתר לבוא בקהל. וכן אם היתה הראשונה לוייה והשנייה ישראלית או להיפך, אם הבן חייב בפדיון, או אפילו שתיהן ישראליות, רק שאחת מהן כבר ילדה. אם הבן חייב בפדיון הבן. . .

6) נשמת אברהם ח"ג ס"ק י"א

אמר לי הג"ר שמואל הלוי ואזנר שליט"א שלדעתו אסור מדין תורה לבצע פעולה כזאת לכתחילה וכפי מה שהוא כתב בספרו שבט הלוי. וז"ל שם: אמנם ברור דאעפ"י שלפי ענ"ד אין בו מיתה וכת, נראה שיש בו איסור עשה גמורה מה"ת, דהנה בסנהדרין נח ע"א ודבק באשתו ולא באשת חבירו וכו' והנה במקרא זה מפורש ודבק באשתו והיו לבשר אחד, וקאי על הולד הנוצר משניהם כמש"כ רש"י ד"ה מי וז"ל שזרע יוצא מהם שנעשה בשר האב והאם אחד בו עכ"ל, ואי ס"ד דמותר מה"ת כמעשה הנבלה הזאת הרי אפשר להיות דבוק באשתו ולהיות לבשר אחד עם אשת חבירו בולד הנוצר משניהם והרי התורה קבעה כאן תנאי הראשון של אישות דאורייתא שיהי' בנשואיה ודבוקתן זה בזה זרע יוצא מבין שניהם להיות האב והאם אחד בולד הנוצר על ידי מי שקבעה לו תורה הדין של ודבק באשתו ולא באשת חבירו, וזה נכון בעזה"י ופשטא דקרא ע"י דרשתם ז"ל, עכ"ל.

וכן אמר לי הגרי"ש אלישיב שליט"א דלדעתו אסור לעשות זאת לכתחלה וטעמו שהדבר יגרום לערבוביה ויחשבו

שכשם שיש היתר עם שתי נשים כך מותר להשתמש בזרע של אדם אחר (דהיינו לא מהבעל). ולגבי השאלה מי נחשבת האם כשהדבר כבר נעשה בדיעבד, אמר לי הגאון שליט"א שאמנם אין עדיין הכרעה בכל הנושא, אך נראה שהאשה היולדת היא האם ואם היא עכו"ם הילד יצטרך לגיור, עכ"ד. עוד אמר לי הגאון שליט"א שגם אסור להשתמש בביצית שהותרמה מאשה אחרת בין אם האשה התורמת זרה ובין אם היא קרובת משפחה של המקבלת ולא כפי שנאמר במובאי בשמו.

7) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף עח עמוד א וב

אמר רבא: נכרית מעוברת שנתגיירה - בנה אין צריך טבילה, אמאי אין צריך טבילה? וכי תימא משום דרבי יצחק, דאמר רבי יצחק: דבר תורה, רובו ומקפיד עליו - חוצץ, רובו שאינו מקפיד עליו - אינו חוצץ, והא אמר רב כהנא: לא שנו אלא רובו, אבל כולו - חוצץ! שאני עובר, דהיינו רביתיה.

8) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף צו עמוד ב

ת"ש: שני אחים תאומים גרים, וכן משוחררים - לא חולצין ולא מייבמין, ואין חייבין משום אשת אח; היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה - לא חולצין ולא מייבמין, אבל חייבין משום אשת אח; היתה הורתן ולידתן בקדושה - הרי הן כישראל לכל דבריהן

9) תרגום יונתן על בראשית פרק ל פסוק כא

ומן בתר כדין ילידת ברת וקרת ית שמה דינה ארום אמרת דין הוא מן קדם יי דיהון מני פלגות שבטיא ברם מן רחל אחתי יפקון תרין שבטין היכמא דנפקו מן חדא מן אמהתא ושמייע מן קדם יי צלותא דלאה ואיתחלפו עובריא במעיהון והוה יהיב יוסף במעהא דרחל ודינא במעהא דלאה:

10) הטור הארוך על בראשית פרק מו פסוק י

ושאול בן הכנענית. פירש ר' אברהם, לומר שהוא לבד בן כנענית, שכל שאר השבטים לא נשאו מבנות כנען. ורש"י פי' בן דינה שנבעלה לכנעני. ותימה איך נשא שמעון אחותו מן האם. ולפי המדרש אתי שפיר שעיקר הריון של דינה היה בבטן רחל:

11) שו"ת אגרות משה חושן משפט חלק ב סימן סט

הרי מפורש בתוס' סנהדרין שישראל נאסרו ג"כ בהריגת עוברים באיסור דרציחה.

12) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סט עמוד ב

בת כהן שנישאת לישראל ומת - טובלת ואוכלת בתרומה לערב! אמר רב חסדא: טובלת ואוכלת עד ארבעים, דאי לא מיעברא - הא לא מיעברא, ואי מיעברא - עד ארבעים מיא בעלמא היא

13) California Woman Fights Her Ex Over Embryos in Court Battle - ABC 7/14/2015

A California couple faces a court battle as they fight over the fate of their embryos following a divorce.

Mimi Lee and Stephen Findley, both Harvard-educated, decided to freeze embryos after Lee was diagnosed with cancer because her treatment would render her infertile.

At the time, the couple signed a consent form with a fertility clinic directing that the embryos be destroyed if they divorced.

Five years later, Lee, a doctor and Juilliard-trained pianist, and Findley, a financial analyst, find themselves on opposing sides of the case, with Lee hoping to keep the embryos. In court documents obtained by ABC News, Lee says the embryos “now represent the destruction of my last and final chance at fertility.”

“She’s currently infertile, given her age, and she’s also a cancer survivor, but we think given her infertility, that the balance is going to tip in her favor,” Lee’s attorney, Peter Skinner of the firm Boies, Schiller & Flexner LLP, said.

According to the “Declaration of Mimi Lee” included in the court documents, she and her former husband checked off boxes indicating that the UCSF was to “thaw and discard” any viable embryos for almost all of the scenarios presented, with the exception of Steve’s death, in which case the embryos would be transferred to me. I did not believe that either Steve or I were bound to the indications made on the Consent Form.

Findley is in court to argue otherwise, though he and his lawyer said they will not comment publicly until after the trial, which began Monday in San Francisco County Superior Court to address the enforceability of consent agreements like the one the couple signed.

Lee, 46, says Findley, who wants the embryos destroyed, would have no parental responsibility.

Legal analyst Areva Martin said guidance from the court is needed. “The court needs to give individuals more direction,” she said. “It needs to give the fertility clinics more direction. What should be in those contracts that can make them impenetrable.”

The California case, which could make new law in the state, draws comparisons to actress Sofia Vergara’s legal battle with ex-fiance Nick Loeb, who wants to use their frozen embryos despite Vergara’s reservations. Loeb has filed a second lawsuit seeking custody of the frozen embryos.

In Lee’s case, her moral argument is an intriguing one, but it’s a tough argument to win, given the consent form, ABC News chief legal analyst Dan Abrams said.

Abrams said it’s important for couples who freeze embryos to address the possibility of divorce or death to better protect themselves from similar circumstances.

“Couples need to reach a written agreement together, not with the fertility clinic, but between themselves, a separate contract, in effect,” he said.

14) שו"ת ציץ אליעזר חלק כ סימן ב

אשה שהרתה רביעיה והרופאים קבעו שאם לא ימיתו אחד מהם אזי יוולדו כולם מתים אם מותר להמית בידיים אחד מהם כדי להציל עי"כ את חייהם של שלשת העוברים הנותרים. . .

ד) לאור כל האמור נלפענ"ד להלכה בנידון שאלתנו שמותר להמית עובר אחד כדי להציל עי"כ חיי יתר שלשת העוברים אשר כל אחד מהם הוא בבחינה של רודף את משנהו, ומותר לפי הצורך לבצע זאת אפילו על ידי רופא עכו"ם אע"פ שנהרג על העוברים היות ועושה זאת כדי להציל עי"כ חיי יתר העוברים, אך יש להשתדל שיבצעו זאת אותם הרופאים שקבעו את המצב האמור בבירור עיין שו"ת מהר"מ שיק חיו"ד סימן קנ"ה ושו"ת בית יצחק חיו"ד ח"ב סימן קס"ב יעו"ש ואכמ"ל. אליעזר יהודא וולדינברג
סיפרו לי כי את השאלה האמורה הלכו לשאול גם לידידי הגאון הגרי"ש אלישיב שליט"א והשיב ג"כ להתיר, ונהני.